

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrta leta 80 kr. — Naročnina se pošilja upravnistvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice, št. 5. — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr.

Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Novi strike.

Doslej jebil strike ali kakor se izgovarja tujka, strajk samo pri delalcih v navadi. Kedar jim pri kakem delu ni kaj prav ali pa se jim po njih menjenji daje premalo plačila, tedaj jih neko jutro ni več na delo in le nekaj mož pride do gospodarja ter mu razodene, kaj da je uzrok strajka. To poročilo, se ve, da ni prijetno za gospodarja, ali tudi strajkanje po navadi ne vrže veliko delalcem, škode pa je vselej na obe strani več — tedaj strike ni nič kaj prida.

Čemu pa torej vendar-le govorimo dnes o njem in to že na tem mestu? Odgovor je: za to, ker imamo v mislih strike čisto nove vrste — strike gospode, mesta Celje. V resnici mesto Celje dela strike, to pa pri okr. zastopu. Ker jim ne stoji več, kakor je bilo to do zadnjih volitev, okrajni zastop na povelje, za to se obrne Celje poslej od njega, to se pravi, ako dovoli v to dež. zbor in še kdo — ne mara, če ne vendar-le zdrava pamet.

V petek, dne 4. oktobra je bila seja v mestnem zastopu in v tej je bilo govorjenje o okrajnem zastopu. Nihče drugi, kakor župan, g. dr. Neckermann je spravil na svitlo neko prošnjo. Kakor je rekel, podpisali so se na njo vsi mestni odborniki in prošnja gre do slav. dež. zbora, naj le-ta izloči mesto Celje iz okr. zastopa v Celji. V ta namen naj se izpremeni § 3 postave z dne 14. junija 1866, ki velja za Štirsko in se tiče okr. zastopov.

G. župan je odprl na to svoja usta na široko ter je gg. odbornikom razjasnjeval, za kaj da se hodi v tej prošnji. V tem je gospod župan rekel, da v novem času okr. zastopi, posebno na spodnjem Štajarji, ne delajo več za gospodarstvene koristi, ampak za politične namene in narodne strasti. Ljubi Bog, mi nismo bili v pričo pri teh besedah in tudi ne vemo, koliko gospodov sedi v mestnem zastopu, ki so bili ali pa so še v okr. zastopu, toliko pa lahko

rečemo, da so se vsi prijeli lahko za svoje nosove, kajti politike in narodnih strasti ni bilo in je ne bode nikoli v okr. zastopu v Celji toliko, kakor je je bilo doslej, v času, v katerem so ga liberalni nemški (?) gospodje iz Celja imeli v rokah.

Na to je g. župan blagovolil brco dati visoki vladi ter je izrekel nujno potrebo za to, da stopi mesto Celje na nože, kajti se gre tu za nemštvo in pa za gmotne koristi. Tako neslano, neumno in za mesto škodljivo pa še menimo, da do seh mal ni nihče govoril, kakor je tokrat g. župan govoril. Ali mož ne zna, da bi človek celo mesto Celje v koši lahko nesel, ko bi ne bilo okraja? Mar misli, da so vse gosposke, šole, uradnije, ki so sredi mesta, samo za mesto in naj ima od njih samo mesto koristi, ne pa tudi okraj in le-ta z večjo pravico, kakor pa revno mestice?

Ako pride na to, da se izloči mesto Celje iz okraja in torej nič ne plačuje za stroške, ki jih nalaga postava okraju, tedaj mesto Celje ne izostane, ampak njegovih 7000 gld., ki jih, kakor zatrjuje g. župan, plačuje doslej v okr. kaso, še bodo za veliko premalo in v tem ne bode več odločilna beseda pri mestu, ampak pri gosposki, ki ne pozna — narodnih strasti.

Še huje pa bode za mesto, ako tudi okraj ukrene katero zoper mesto. Mi sicer nismo za to in sodimo, da si naj okraj ne vzame nikoli mesta, ki kliče tako oholo ves okraj na korajžo, za vzgled ter mu povrne „zoba za zob“, vendar pa nas obhaja misel, da je kedaj tudi to mogoče in kaj bode tedaj iz cest do Celja in kaj iz trgovcev in krčmarjev v Celji? Ali tega možje v mestnem zastopu, ki so prikimali županu, niso nič pomislili? Oj kratkovidnosti!

Klin s klinom! Ako spravlja g. župan celo v mestnem zastopu take neslanosti na svitlo, kakor mu jih polaga zadnja „D. W.“ na jezik, tedaj bode tudi prebivalcem okolice in sploh vsem iz okraja gledati na to, da se pristriže.

gospôdi, ki imajo osodo mesta v rokah, za nekoliko greben ter se jim pokaže, da so še tudi drugje — ljudje, ki niso za to, da so le za podlago „špičastim“ petam oholih mestjanov.

Družba sv. Cirila in Metoda.

(Dalje.)

5. Vodstvo ne sme molčati o napadu Dunajskega dnevnika „Neue Freie Presse“ za našo družbo. Dne 23. januarja t. l. je objavila izviren dopis iz Gradca, v katerem je podtikala naši družbi, da je v zvezi s korifeji „slavjanskega dobrotvoriteljnega občestva“ v Peterburgu, da prejme od njega novčne podpore, zloglasnih „rubljev“, da vodi propagando za slovansko liturgijo itd. — Kakor je bila napala „Ustredni Matice školsko“ ter se je spekla, ker je morala preklicati laž, — tako jo je staknila tudi pri naši družbi; vodstveni popravek, da so vse njene trditve neresnične, je objavila dne 19. februarja t. l. Na poziv, naj pové dokaze za svoje pisarjenje, naj naznani, kje so rublji... je še do danes odgovora dolžna. Misli si menda: Calumniare audacter, semper aliquid haeret. Naše lojalnosti si ne damo črniti od nikogar. Mi smo in ostanemo pošteni Slovenci in vsikdar zvesti Avstrijci, kar je izrazil naš pesnik z znanim rekom: „Hrast se omaje in hrib zvestoba Slovincu ne gane“.

6. Nehvaležno bi bilo molčati danes o tistih rodoljubih, ki so uzorno pospeševali naše društvene svrhe, a jih je v teku leta pokosila nemila smrt. Ob sinji Adriji je preminil uzorni Sloven, stolni kanonik Mihael Debeljak, ki nam je še v tako blagem spominu od druge skupščine v Trstu, poseben prijatelj ondotnemu našemu zabavišču. Istemu otroškemu vrtcu pobrala je neizprosna smrt njegovega vrlega nadzornika Lovro Žvaba, ki je v Dutovljah sklenil svoje življenje. Za probujo našega naroda ob obalih jadranskih je bil neumorno delaven. Krška podružnica obžaljuje zgubo svojega tajnika Ivana Jazbeca, uradnika v pok.; nakeljska (na Gorenjskem) svojega prvomestnika Antona Zarnika, zlatomašnika; tukajšnja blejska svojega podpredsednika, Štefana Gnjezdo, župnika v bližnji Bohinjski Beli, ki je umrl in počiva daleč od domovine v Karlovih Varih; škofjeloška svojega tajnika, Blaža Sokliča, ondotnega mestnega župnika. V Varaždinu je zatisnil oči profesor Jernej Francelj, kateri je iskreno ljubil svoj rod slovenski, ki je nedavno daroval naši družbi akcijo v vrednosti 60 gld., ljubil bratski narod hrvatski, med katerim je deloval. Tem in vsem drugim pokojnim članom naše družbe blag spomin in plačilo nebeško!

7. Ali ko se spominjamo mrtvih, molčati ne smemo tudi o živih rodoljubih, ki so dejanjsko razodeli svojo posebno naklonjenost naši

družbi. Janko Žolgar izročil je kot načelnik Mariborskih abiturijentov lani 50 gld. kot čisti dohodek dijaške veselice v Žalcu, tem uzornonarodnem trgu. Slavna „Glasbena Matica“ darovala je za naše društvenike svojih prekrasnih skladb, „Slovenska Matica“ pa svojih izbornih knjig. Gg. c. kr. deželno-sodnijski svetnik Dragotin Pleško, župnik A. Žgur, J. Sancin, knjigovez J. Bonač, poslali so več stotin primernih knjig, ki smo jih razdelili ob jezikovnih mejah. G. notar Aleksander Hudovernik nabral je v Radovljici za družbo znatno svoto. Gospa Neureutherjeva je zopet poslala s Češkega po tržaški podružnici petdeset goldinarjev. Ob Einšpielerjevi slavnosti nabrali so Celovski rodoljubi 67 gld. Neimenovani bogoslovci poslali so družbi 29 gld., Mariborski so nas razveselili s svoto 100 gld. Ali ni to dober omen od teh idealno nadahnenih mladih môž? Neimenovan „rodoljub v slovenskih gorah“ daroval je za „knjižnico družbe sv. Cirila in Metoda“ 100 gld., morda s tih željo, da bi se polagoma zbrala glavnica in zagotovilo izdajanje primernih spisov za mladino. Goriška čitalnica je nabrala za otroške vrtove 100 gld. Čitanje društvenih „Vestnikov“ in knjižic je navdušilo gorenjskega „fanta“ in posestnika tako, da je po g. Berniku poslal družbi obveznico 50 gld. Razna načelništva, kakor tržaško, šentpetersko v Ljubljani, goriško itd., so osnovala primerne zabave z lepimi dohodki. Naša dnevnika in sploh slovenski časniki so prijazni naši družbi. Vsem naštetim in nenaštetim dobrotnikom bodi iskrena vodstvena zahvala; mili Bog pa jim vzbudi obilo posnemalcev!

(Dalje prih.)

Gospodarske stvari.

Izkušnje z ameriškimi trtami.

Veliko se govori in piše v naših dneh, kaj bode, ako ne preprečimo škode, ki jo povzročuje trsna uš in druge nezgode po naših goricah. Najbolj se priporoča sedaj, naj se sadi ameriško trsje, češ, da ne more tega vkončati trsna uš, ter da ni druge pomoči zoper njo. Sedaj že imamo tudi nekaj izkušnje o njej in sicer na domačih tleh, na Bizeljskem in drugod. Čujmo tedaj, kaj piše g. R. Doleneč, vodja vinorejske šole v Grmu na Dolenjskem. On piše v „Novicah“ tako-le:

Dne 4. m. m. sem šel z deželnim in državnim poslancem, gospodom profesorjem Fr. Šukljetom v Bizelj na Štajarsko. Ta pot sva storila za-se, da se prepričava, kako škodo je trsna uš tam že povzročila, posebno pa še za to, da sva videla, kako tam zasajene nepožlahtnjene in požlahtnjene ameriške trte vspevajo. Škoda, po trtni uši provzročena, je v pra-

vem pomenu besede strašanska. Po obsegu površja nekdanjih vinogradov okoli Bizelja sodeč, pridelovali so tam ob dobrih vinskih letinah gotovo po 10 do 12 sto veder vina, letos ne bode vsega pridelka skupaj 100 veder. In to škodo učinila je trсна uš v komaj 12 letih, odkar se je tam prikazala. Po nekdanjih, tako slovečih vinogradih bizeljskih raste danes koruza, ajda, detelja ali pa čisto nič!

Gledé poskušenj z ameriškimi trtami pa je to-le poročati: V Bizelji samem nahaja se poleg velike državne ameriške trtnice in poleg velikega državnega ameriškega vinograda, v katerem pa le les (ključe, reznice) pridelujejo, še $\frac{1}{4}$ orala državnega ameriškega vinograda za poskušnjo.

Ta vinograd je v prav ugodni, jugovzhodni legi, toda na prav slabem, pustem, belem laporastem svetu, na katerem je tudi prej bil vinograd, a ga je trtna uš uničila. Vrste ameriških trt kakor: solonis, riparija, jorkmadejra, menjujejo se tako z vrstami požlahtnjenih ameriških trt, da sledijo za dvema vrstama nepožlahtnjenih ameriških trt vedno dve vrsti z domačimi sortami požlahtnjenih. Žlahtnili so na razne načine. Požlahtnili so namreč ameriške trte v trtnici ter požlahtnjene presadili v vinograd; požlahtnili so ključe, reznice v roki ter jih takoj v vinograd vsadili; požlahtnili so pogrobane mladike sosednih ameriških vrst.

Požlahtnjevali so ameriške trte tudi zeleče, in sicer majnika meseca. Po poslednjem načinu požlahtnili so posebno zagrobane ameriške trte. No, in kakšen je vinograd danes po šestih letih? Ameriške, čisto nič požlahtnjene trte rastejo tako bujno, kakor more le hmelj pod najboljšimi pogoji. Najčvrsteje raseta solonis in riparija, nekoliko slabotneje jorkmadejra. Takoj zraven teh ameriških trt zasajene požlahtnjene ameriške trte ne kažejo na nadzemljskem, torej evropskem delu niti približnje tako bujne rasti. Tega pa tudi nikakor ni zahtevati, kajti kaj početi s trtami take strašanske rasti, da jim niti koli, kakoršnje za hmelj uporabljajo, skoraj že ne zadostujejo?

Požlahtnjene ameriške trte so v rasti popolnoma take, kakoršnjih smo bili vajeni v prejšnjih časih, ko trtne uši nismo še poznali, po novih, brez vsega gnoja na pustem svetu zasajenih vinogradih videti. Da bi poginile, zato so prekrepke, za čvrsto rast in rod pa preslabotne. Le tam, koder je svet nekoliko boljši, kar se spozna takoj po črnkasti barvi, so trte v Bizelji čvrstejše, rodijo dobro, stare so pa vže 6 let. Istinito bujno rastejo in močno rodijo le lansko leto zelene požlahtnjene grobnice, katere so pa še v zvezi z maternimi rastlinami pod zemljo. (Dalje prih.)

Sejmovi. Dne 12. oktobra v Poličanah (za svinje). Dne 14. oktobra v Brezji pri Mariboru

in v Gomilicah. Dne 15. oktobra v Ločah, v Račah, pri sv. Križi tik Slatine, v Št. Lenartu pri Slov. Gradci in na Planini. Dne 16. okt. v Imenem. Dne 17. oktobra pri sv. Emi pri Podčetrtku in na Bregu v Ptuji. Dne 18. okt. pri sv. 3 Kraljih v slov. gor., v Vojniku, v Pod-sredi, pri sv. Marku nad Laškim trgom, v Mozirji in v Trbovljah.

Dopisi.

Od Sotle. (O kr. zastop.) Človeška osoda je že tako uravnana, da se nam konča eno delo v tem pa nas čaka že rado dvoje drugih. To velja ravno za nas, ki živimo okoli Brezic. Letos bomo namreč končali občinske volitve, za prihodnje leto pa nas čaka že dvoje volitev, to je: volitev za deželni zbor in za okrajni zastop. Zelo važno je pač obojno za nas, vendar danes še le bolj mislim na naš okrajni zastop. Okrajni zastop je pomenljiv za nas davkoplačilce, ker se nam težka butara naklada v njem, posebno zdaj, ko so nas žlahtne gorice zapustile, od katerih je bil ubogi kmet imel še vselej največje upanje. Kakor je pa zdajšnji naš okr. zastop, moram reči, da je prav žalosten, kajti v njem so večinoma sami naši nasprotniki ter bi radi vse, kar je narodnega, v eni žlici vode potopili; ali gotovo, kar drugim želijo, to se bo njim prej ali slej zgodilo ter jim bode zvonec nemško žalostinko zapel. Mnogo trdnjav nemškutarskih je že palo, pa še se bo tudi gotovo ta mala trdnjavica porušila, preden bo dvajsto stoletje nastopilo, to pa takrat, ako ne bomo rok križem držali. — Kako pa to mora biti, da je ravno okr. zastop v Brezicah nemški? To je tako: Mestni gospodje si na vso moč prizadevajo ob času volitve, vsakega sredstva se poslužijo, samo, da do zmage pridejo, v velikem posestvu si vsa poblastila pridobijo, kolikor je mogoče, in naš „Jaka“ že ima listke napisane, koga da naj volijo. V skupini kmečkih občin gredó okoli, kakor besni, tam se poslužijo tistih nemškutarskih županov, župani že prej skrbijo, da se taki volilni možje izberejo, ki potem v nemški rog zatrobijo, potem pa še jih „Jaka“ plaši: Le volite take, katere vam priporočamo, če hočete, da bode te vozili šuto na cesto, in Bog vé, kaj vse obečajo. Tako se je izvolil, pač se vé, da čisto po njih kopitu, zastop. Tako je nastal sedanji zastop. Za načelnika mu je Lah, tajnik pa je „Jaka“ in tema dvema ni dosti mar za ceste, rajši „podobice“ premetavata in po Slovincih vdrihata in ako katera slovenska uloga pride pred nju, tedaj se ne sme rešiti; to bi bil smrten greh.

(Konec prih.)

Iz Očeslavec. (Ščavniško sadjarsko društvo. Najcenejša škropilnica za

strupeno roso.) Na večerko dne 15. sept. bilo je v domu g. Al. Krefta, veleposestnika v Očeslavcih, zbranih lepo število zavednih Ščavničarjev. Tu je namreč zborovalo namesto dne 1. septembra naše mlado, prav lepo se razvijajoče ter nam gospodarjem preimenitno Ščav. sadj, društvo, ki bode krasan pomnik cesarjeve 40letnice, in ki šteje do sedaj že 109 udov. Ker znaša pristopnina le 10 kr. enkrat in letnina 20 kr., zato lahko podpira društvo vsak tudi revnejši posestnik. Zrno do zrna pogača, kamen do kamena palača. Častiti g. dr. Križanič in g. Al. Kreft, župnik na Kalobji, sta pa blagovolila podpreti društvo vsak z enim petnjakom. Bog živi nju in voč takih! — Strupena rosa nam že tretje leto vgonablja sadvinskih gor. Tukaj smo se vrlo poučili, kako se zamoremo najvpešneje braniti tega zlega. Hvala oskrbniku Negovske graščine, da nam je dve škropilnici v porabo dal; tretjo si je Lasbaherjev sin pri sv. Duhu na Stari gori sam naredil. To vam je prav navadna pastirska sikalica, katero si lahko vsakdo omisli brez krajcarja stroškov. V bezgovo deblo zvršana je za palec velika luknja, v njej se premiče neprodušen bat, od spredaj je pa pribita luknjasta železua ploščica. Sikalica zajemlje tekočino iz škafa ali ročne brente in izvrstno škropi. Tu pa tam rabijo v ta namen le samo navaden pometnjak. Tako Slovenec rad pamet rabi pa denar shrani. Med vzporedom se je krepko glasil Jurjevski pevski zbor, katerega je naučil in vodil g. učitelj Svitoslav Hauptman, in svirala je domača godba. Da bi se prepričali, koliko vspeha ima naše delovanje v prvem letu, podali smo se naposled skupno med pokanjem možnarjev, z godbo in pevci na čelu tja gor na zložni hribček, v Ščav. sadj. vrt. Tu nas je pogled po bujno rastočih požlahtnjencih pač prijetno iznenadil. Marsikdo je sam pri sebi želel, da bi že pred desetimi leti bil zgrajen ta vrt, tako bi nam skoraj s cekini vračal vplačane krajcarčke. S hribčka je lepa narodna pesen zopet v polnih akordih odmevala po širni Ščavniški dolini, tako da so pastirji na daleč in široko pozabili, igrati se in peči koruzo. G. Al. Kreft oskrbuje vrt brezplačno, zastoj delajo vsi udje ravnateljstva. Za to nesebično požrtvovalnost bodi jim lepa hvala! Tudi za pevce, godce in strelbo posegnili so g. Kreft in drugi odlični gostje v svoj lastni aržet. Bog plati! Prav zadovoljni razhajali smo zvečer, želeč prekornemu društvu prav mnogo vspeha in podpornikov.

Iz Čadrama. (Letina. Društvo.) Znamenit je naš kraj zato, ker leži na podnožji Pohorja, katero meji proti polnoči in fara je nekako podobna plitvemu kotlu, ter ima proti izhodu in jugu krasen razgled na Prihovo, k sv. Jerneju, v Loče, na Htinjsko, proti Poli-

čanam in Konjicam. Fara je navadno zavarovana pred točo in hudim mrazom in do zdaj nas je slana skoraj vselej izpustila; ako nikjer niso v spomladi orehi mrazu ušli, pri nas so, in ako so drugi vinogradi po tistem bili poparjeni, pri nas so še več ali menj zeleni ostali. V jeseni, ako je po drugod mraz vzel ajdo, naša je še lepa bela ostala. Letos bilo je pa žalibog drugače, kajti kakor drugim, je tudi nam dne 17. septembra hudi mraz skuhal ajdo in uničil, ter nam je vzel lepo polovico kruha, kajti ta pridelek je za nas, kot druga setev, merodajen, ker nam daja vedno po 8 in na najboljših njivah pa celo po 18 zrn. Ker je pri nas ozimina bila močno prezebla in nam je vsled vedne moče večji del krompirja zagnjil in ker tudi vinogradi vsled peronospore in zime dobrega pridelka ne obetajo, zato bomo imeli le srednjo ali slabo letino. Travniki so nam pač dali prav obilnih pridelkov, a kdor ni ugodnega vremena zadel, je le sprano seno in otavo dobil. (Konec prih.)

Iz Črešnjevca v Slovenjebistriškem okraju. (Lekarničar Franc Link v Slovenski Bistrici.) Odkar se je nemškutarska brezobzirnost pri volitvah v okrajni odbor v svoji pravi luči pokazala, moramo tudi mi z veseljem povdarjati, da je naš kmet zaveden postal in da bo se njegova zavednost še v krepkejših djanjih pokazovala. Ne samo to, da slovenjebistriški liberalci in velikaši slabo gospodarijo v javnih zastopih (ne na korist svojemu žepu), oni tudi nimajo ljubezni do slovenskega okoličana razun takrat, če jim da dobička v prodajalnici ali v gostilni. Takrat ni „windišer bauer“, „windišer T...“: sicer pa zmiraj. Kako lepo oni svojo ljubezen do nas okoličanov kažejo, vidimo najbolje pri lekarničarju v Slovenski Bistrici, g. Linku. Prišel je iz „najbolj nemškega“ mesta, iz Gradca in reči toraj smemo, da je pravi Nemeč. Pri vsakej ugodnej ali neugodnej priliki razobesi svojo frankfurterco ter s tem kaže, kam da škili. Slovenec ne mara in svojo tablo, na kterej ponuja svojo „štupo za bolhe“, obesil je zadaj pri jarku, češ, tukaj je dobro za te „windišarje“. Sicer vedno tarna, da malo zasluži. Kolikokrat se je že javno izrazil: Hier in Feistritz kann kein Apotheker existiren; es will ja kein Mensch krank werden (Tukaj v Bistrici ne morem shajati, saj nikdo noče zboleti). Ta omikani Nemeč iz blaženega Gradca nam je toraj prišel sem boleznj voščiti, da bi on delal boljše „gšefte“. To je prava, visoka kultura. Pa še nekaj moramo opomniti. Mož seveda ne zna besedice slovenski; a vendar daje on zdravila, tudi za notranje bolezni, na svojo roko, če ravno sta njemu pred nosom dva zdravnika. Po postavi pa je to prepovedano. Zgodilo se je pred par leti na Črešnjevcih, da je kužna

bolezen pri goveji živini nastala. Meso od prve krave, ki je bila zaklana, so ljudje raznesli in nekteri v svoji nevednosti tudi povžili. Na to so zboleli in nekteri izmed njih so tudi od lekarničarja Linka zdravila dobili. Vendar ni jim boljše postalo; 4 so umrli. Bila je potem preiskava in ni veliko manjkalo, da nise bili lastniki krav, ki so se v sili zaklale, odgovorni za to. da so tiste 4 osebe umrle. Ako človek pozna razmere na kmetih, ako človek premisli, da cigani včasih meso „crknjene“ živine snedo, ne da jim kaj škodi, se mora čuditi, zakaj so bili takrat kmeti, ki so itak že veliko škode trpeli, na odgovornost poklicani. Zakaj pa se ni poizvedovalo, kdo jih je zdravil in zdravila zapisoval? Slavno okrajno glavarstvo pa prosimo, naj tako nepostavno postopanje zatre in naj v bodoče c. k. žendarmeriji strogo zaukaže, omenjenega lekarničarja zdravljenje opazovati, da se v prihodnjic v takih slučajih ne bo tje streljalo, kjer „zajca ni“. Navaden prost človek ne more hitro zdravnika najti, če v tuj kraj pride. Lahko toraj v lekarno zagazi, kjer tudi „vračijo“.

Iz Središča. (Šolsko poročilo.) Ne davno nam je prišlo v roke: „Letno poročilo narodnih šol v ljutomerskem okraju o šolskem letu 1888/89.“ Vsebina te 49 strani obsegajoče knjižice je zraven razredbe šolske mladine kratek, jednat predgovor, zemljepisne črtice ljutomerskega glavarstva, katere je sestavil realni učitelj gosp. Ivan Kryl; „Nekaj o pridelovanji sočivja“, spisal gosp. Toma Pušenjak, nadučitelj na Cvenu: dve narodni pravljici o ljutomerski cerkvi in „Turja“ priobčil znani marljivi pisatelj g. Josip Freunfeld. Ti dve stvari sta gledé jezika najbolji, in konečno: „O selitvi naših ptic“, spisal g. F. Scheider, podučitelj na Cvenu. Vsi učenci in učenke so dobili vsak po jeden izvod te knjižice. To podjetje učiteljskega društva v Ljutomeru je gotovo vse hvale vredno. Otrok najraje čita in pregleduje take knjige, katere mu kdo podari, a šolska poročila prinašajo navadno sestavke, tikajoče se ožje domovine in taki sestavki imajo silni upliv na nepokvarjena srca nežne mladine, budeči v njih ljubko iskro pravega domoljubja, katera ne iztli do hladnega groba! Omeniti nam je še, da je to „poročilo“ prišlo na svetlo s pomočjo dotičnih krajnih šolskih svetov, katerim prisrčna hvala! Živel vrli narodni možje ljutomerskega okraja!

Iz Špitaliča. (Raznoterosti.) Med župnije, katere so posebno od Boga blagoslovljene in se zamorejo v gmotnem in duševnem oziru srečne imenovati, smem tudi našo vvrstiti. Z veseljem zamorem poročati, da smo imeli dozdej večjidel vsako leto, če ne prav dobro, vsaj srednje dobro letino, zlasti v spodnjem delu

fare. Nekateri posestniki, kateri imajo kake 4 orale vinograda, so že dobili v najboljših letih, kakor je bilo 1875, okoli 25 štrtinjakov vina. Letošnji pridelki so se pa tudi pri nas vsled „strupene rose“, mraza 16. in 17. septembra in družih nezgod slabo obnesli, vendar z ozirom na nekatere druge kraje še smemo zadovoljni biti. Pa tudi z duševnimi dobrotami je Bog v teku zadnjih let obilno našo faro oblagodaryl. Leta 1887. smo imeli sveti misijon, lani in letos (zadnjic od 10.—18. avg.) pa duhovne vaje, katere so vodili oo. Lazaristi od sv. Jožefa. Kdor premišljuje in spozna velike dobrote misijonov in duhovnih vaj, pač zamore želeti, da bi Bog pomnožil število misijonarjev, da bi v vsaki župniji bile večkrat, če mogoče vsako 5 leto, duhovne vaje, ker to bi bil posebni pripomoček, da bi se ljudje prebudili iz verske mlačnosti in duševnega spanja, da bi vsaj nekoliko se ustavil tok pregreham sveta. — Ker so slike v pozlačenih okvirjih posebno lep kinč za vsako svetišče in je nekako žalostno, bi rekel, mrtvaško, kjer so v videti same gole stene, zato je tudi naša cerkev dobila po pripomoči g. župnika in darežljivosti faranov veliko število krasnih podob, da skorej ni več stene prazne.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Minister za uk in bogočastje, pl. Gautsch, zna, kako se človek prikupi Poljakom ter jim zato dovoljuje večje svote za razne učne zavode ali pa jih obišče, vse vidno za to, da jim ostane v dobrem spominu, doslej ne brez sreče. — Dnes se odpró skorej vsi dež. zbori, v českem tudi sedaj ne bode nemških poslancev, to pa najbolj iz nevolje, da je grof Taaffe še na krmilu. — Ces. namestnik za nižjo Avstrijo postal je grof Kielmannsegg, doslej načelnik v ministerstvu za notranje zadeve in je torej dober znanec grofa Taaffe. — Nekaj časa je bila govorica, da pojde št a j a r s k i ces. namestnik, baron Kübeck, v pokoj, ali sedaj je o tem vse tiho, g. baronu se je tedaj že vzboljšalo zdravje. — Jarnej vit. Carneri, drž. poslanec za Graško znotranje mesto, je bil v torek, dne 8. oktobra, na shodu svojih volilcev ter jim je poročal o svojem delovanji v drž. zboru. Če ni bilo njegovo poročilo na tem shodu boljše, kakor je bilo njegovo delovanje v drž. zboru, po tem so volici lahko šli s shoda — kislega obraza. — Za Koroško sklene, kakor se govori, dež. zbor že to jesen oskrbovalna vzprejetišča, naj zatre s tem beračenje revnih potovalcev. — Drž. poslanec baron Dumreicher je v ponedeljek dne 7. oktobra, poročal v Celovci svojim volilcem ter je razvil svoje bandero na boj zoper vse, ki niso na njegovi strani, udje šulvereina ali

vsaj „nemški narodnjaki.“ Ta ima „korajže!“ — Kranjski dež. zbor dobi vladni načrt postave, ki meri na to, da se iz večih malih občin napravi nekaj večjih, v posvetovanje. Ni še gotovo, če ta načrt obvelja. — V Tržiči so si osnovali „bralno društvo“ ter se misli, da bode ljudem na korist in zabavo. — Dekliška šola, katero vzdržuje slov. društvo „Sloga“ v Gorici, je dobila pravico javnosti. — Za to, da se izvoli v dež. odbor g. dr. Gregorčič, ne pa dr. N. Tonkli, dela več volilcev na Primorji, vendar še ni gotovo, da se jim izgodi po volji. — V slov. „otročkem vrtu“ v Rojani pri Trstu imajo premalo prostora, ter niso mogli vseh otrok vzprejeti, kakor bi bili tudi radi. — Na mesto dr. Buliča, ki je odložil čast poslanca, izvolijo v Istri najbrž v drž. zbor g. Biankini in možu daje se hvala, da je „mož brez strahu.“ — Iz Bosne se še vedno preseli kje kak mohamedanec v Turčijo in kaže s tem, da mu bode c. kr. orel v oči. No, naj pa gleda turski polumesec! — Na Hrvaškem razpada stranka dr. Starčevića ter bode k malu v saboru v Zagrebu le ena stranka — „narodna“, tista, ki gre skóz drn in strn z ogersko vlado. — Primankljaja računi ogerski minister za finance, dr. Weskerle, na 3 milj. za 1890. Brž pa ga bode še več, sicer pa je že taka obljuba tudi nekaj.

Vunanje države. Veliki predstojnik frančiškanskega reda v Rimu je postal o. Alojzij Parma. Tak ima glas tudi v velikem cerkv. zboru. — Italija je sklenila pogodbo z Abisinijo in se torej vidi, da misli obdržati deželo, ki si jo je osvojila v Afriki, sicer pa jo je mala Masave stala že veliko denarja. — V Mantovi je pogorelo veliko gledališče, toda ital. vlada še z malim prstom se ne gane za to, da se najde uzrok požara, da-si je to dolžna. — Po vsej Franciji so volitve v drž. zbor gotove in je republika na boljem za dobro tretjino poslancev, kakor pa ostale stranke, prvih je 365, zadnjih pa je 211. Pravi se da bode predsednik Carnot in njegova vlada poslej gledala le na to, da se vtrdi republika in ohrani mir v deželi, torej tudi s katol. cerkvo. To nam je preveč obljub ob enem. — Gladstone, mož velike veljave v Angliji, je bil te dni v Parizu na razstavi in je rekel očitno, da bi on najrajši videl, ko bi si Francozi in Angleži dali roke — v zavezo. Ta beseda se pa bojda v Berlinu ni dopadla. — V Belgiji je veliko popraševanje po premogu in za to se polnijo žepi možem, ki imajo jam za premog, pravi pa se, da njih delalci niso zadovoljni, če se polnijo žepi le gospodarjem, delalcem pa so slej, kakor prej prazni. Naj brž bode pa strike. — Nemški drž. zbor ima neki zopet veselje, da dovoli Bismarcku novih 30 milj. za vojaštvo. Ni dvoma, da mu jih dovoli. — Sedaj je vendar le gotovo

da pride ruski car, ne pa carinja, v Berlin in sicer že jutri, dne 11. oktobra. O pomenu tega shoda pa sodimo, da je bolje, če molčimo. — Glas gre po svetu, da se vrše razprave o tem, da se prizna princ Koburški za bolgarskega kneza. Nekaj resnice bode že na tem glasu, da-si se težko reče, koliko. — Ni res, da odpusti Turčija več 100.000 vojakov na dom, na to še neki nič ne misli sultan. — V Atenah, glavnem mestu Grecije, bodo koncem tega meseca velike slovesnosti in to o poroki kraljeviča Konstantina s sestro nemškega cesarja, Sofijo. Nemški cesar ostane kar osem dni, če je resnica, v Atenah. — Na otoku Kreta je mir, toda po ječah zdihuje veliko kršč. mož in turska vlada jih ne misli še tako k malu izpustiti. — V Maroki, torej v Afriki, znajo ljudje tudi na goljufijo ter krivijo v mestu Tanger celo glavarja, da njegove roke v tem niso snažne. — V New-Yorku, v severni Ameriki, je 200 let preteklo, kar so se ondi prvi Nemci naselili. Vsled tega so Nemci imeli te dni velike slavnosti med seboj.

Za poduk in kratek čas.

Škofija in nadduhovnija Ptujška.

(Dalje.)

Istega leta na den sv. Magdalene je v Ptuj prišel nadškof Solnograški, Lenart pl. Keutschach ter je s slovesnim vhomom v posest vzela mesto in grad z vsem, kar k mestu in gradu spada in je on bil že dne 14. nov. leta 1511. od cesarja Maksimilijana za 20.000 gld. kupil.

L. 1515. oskrbel je župnik Jakob Radkerspurger pred svojim odhodom v Rim mestni cerkvi sv. Jurija v Ptuj nov altar sv. treh kraljev z umetnimi rezbarijami. Med tem, ko se je on v Rimu mudil, hotel je cesar Maksimilijan Ptujsko župnijo podeliti nekemu Hoferju, a deželni stanovci so cesarja o priliki njegovega bivanja v Gradcu, dne 17. junija leta 1515. prosili, naj ovo župnijo pusti Strassgangskemu župniku Jakobu, ki si je nabral že veliko zaslug, kakor za Ptuj, tako za avstrijske romarje v Rim, katerim je znamenitosti večnega mesta razkazoval in tudi drugače pomagal.¹⁾ Vsled tega je Radkersburger ostal še znanprej župnik v Ptuj, kar razvidimo iz raznih listin. Dne 16. febr. l. 1516. javlja kot „Rector parochialis ecclie seti Georgii Petovie“ Solnograškemu nadškofu Lenartu, da je po smrti kaplana Jerneja Renndich-a za altar sv. Ruperta v cerkvi sv. Jurija prezentiral duhovnika Mateja Zapph-a.²⁾

¹⁾ Muchar, VIII., 258.

²⁾ Izvirna listina na pergamentu v knezošk. arhivu v Mariboru.

L. 1517. dne 1. sept. podelil je župnijo sv. Lovrenca v Slov. gor., ki je bila vsled smrti župnika Andreja Pistorja izpraznjena, Urbanu Reherju, duhovniku iz Oglejske škofije. Ker pa je ta že l. 1519. rezigniral, prezentiral je Jakob Radkerspurger, dne 26. apr. t. l. za ovo župnijo Mateja Montan-a.¹⁾

Nekaj dni poprej (19. apr. l. 1519.) podelil je Bernardinu Prettaller-ji, duhovniku Solnograške škofije, kaplanijo pri altari sv. Katarine v mestni cerkvi sv. Jurija v Ptujih.²⁾

Poznej ne zasledimo njegovega imena več let v nobeni listini, še le l. 1535. se zopet imenuje. Dne 7. aprila t. l. poroča Solnograškemu nadškofu Mateju, da je po odhodu kaplana Jerneja Papasa v Strassgang kaplanijo v Ptujski bolnišnici sv. Duha podelil Mihaelu Hennigu iz Lipnice.³⁾

Istega leta (1535.) prišel je Lavantinski škof Filip Renner v Ptuj ter je pooblaščen od Solnograškega nadškofa Mateja, dne 28. okt. t. l. očistil od Turkov oskrunjeno pokopališče in presbiterij farne cerkve sv. Ožbalda pri Ptujih in posvetil v omenjeni cerkvi dva nova altarja, enega v čast sv. Jakubu, drugega pa v čast sv. Marjeti. Isti vladika je takrat birmal ondi tudi blizo 2000 oseb.⁴⁾

L. 1532. prirazbijali so namreč Turki tudi pred Ptuj. Ker se močno utrjenega mesta niso mogli polastiti, ohladili so si svojo jezo nad predmestnimi hišami, osobito nad cerkvijo sv. Ožbalda zunaj mestnega ozidja, katero so dne 22. sept. t. l. do cela oropali in užgali. Vlada je oktobra t. l. ukazala, naj okoličanom, ki nimajo lastne strehe, odkažejo čez zimo stanovanje v mestu, božja služba za slov. ljudstvo se pa naj, dokler ne bode cerkev sv. Ožbalda popravljena, opravlja ali v cerkvi vseh Svetnikov ali pa, kar bi najbolje kazalo, v mestni cerkvi sv. Jurija. Vsled tega bila je dol. 1535 v mestni cerkvi vsako nedeljo in zapovedan praznik pri poznem opravilu slovenska pridiga.

H koncu ovega poročila nahaja se še sledeča opazka: „Nation im Türknkrieg zu Petau gewesen anno im 32.: Albaneser, kriecken, wosser, wulgardier, Ratzen, wallachen, Arabier, Natalier, Soghier, Persier, Egypter.

Ungarn, Behaym, deutsch, windisch, crabatisch.“⁵⁾

^{1) 2) in 3)} Izvirna listina na pergamentu v knezošk. arhivu v Mariboru.

⁴⁾ Zapisnik ordinacij Lavantinske škofije ima o tem sledeče: „1535. Vigesima octava Octobr. Reconciliauit Cimiterium et Chorum parroch. ecclie s. Osualdi prope Petau, Saltz. dioec. Ei consecrauit duo altaria extr. chorum.

A sinistris altare in honore s. Jacobi apli maior. Reliquie in eodem de monte Caluarie, de s. Vito, Joachim, Vrsula et sodal.

A dextris in hon. scte Margarethe. Reliquie de monte Caluarie, de s. Joachim, Virgilio, Vrsula et sodal. Et confirmavit ibidem circiter 2000“.

⁵⁾ Deželni arhiv v Gradcu.

Župnik Jakob Radkerspurger je umrl 70 let star l. 1540. v Strassgangu, kjer je ob enem župnikoval.¹⁾ Da svojega življenja ni v Ptujih končal, temu uzrok bil je protestantizem, ki je malo let poprej bil se tudi v Ptujih vgnjezdil in blagemu župniku stare dni toliko ogrénil, da se je odtegnil v Strassgang, katerega ova krivovera ni nikdar okužila.²⁾

Smešnica 41. Krčmar sedi pri mizi ter si reže kos za kosom mastne pečenke. Njegov sin, kacih 7 let, gleda očeta nekaj časa po strani, potem pa mu reče: Oče, kedar bom jaz oča, pa bom jedel pečenko, dal je bom tudi svojemu sinu.

Razne stvari.

(Blagoslovljenje.) V nedeljo, dne 6. oktobra se je izvršilo blagoslovljenje moške kaznilnice v Mariboru, vse blizo tako, kakor smo v zadnjem listu poročali. V pričo so bili gg.: drž. nadpravdnik, dr. Leitmeier, dež. predsednika namestnik, dr. Radaj, župan iz Maribora A. Nagy in dr. Msg. Fr. Kosar so imeli po blagoslovljenji nagovor, kakor je preč. gospodu lastno, v prelepi besedi in do kaznjencev v slovenskem, nemškem in italijanskem jeziku.

(Popolno priznanje) izrekel je ministerski predsednik z naredbo od 14. sept. 1889 št. 3873 okrajnemu glavarju v Celji gosp. dr. Wagner-ju za njegovo požrtvovalno in spretno spolnjevanje dolžnosti, ter za taktno in energično postopanje zaradi vzdrževanja miru in reda ob priliki štrajka delavcev v Trbovljah.

(Imenovanje.) Gosp. Gabr. Majcen, doslej učitelj na slov. ljudski šoli v Mariboru, dobil je mesto učitelja na c. kr. vadnici v Mariboru.

(Obč. zastop.) „D. W.“ je trobila v svet, da je v Novi cerkvi pri Celji obč. zastop v rokah nemškutarjev, to pa po vsej krivici. Prejšnji župan, dober Slovenec, izvoljen je na novo za župana in mož iz stranke, kateri „D. W.“ služi, propadel je enoglasno, t. j. dobil je le eden glas, da naj postane župan.

(Ok. zastop) v Šoštanji je vsled novih volitev ta-le: G. Fr. Skubic, župan v Velenji, je načelnik in g. Ivan Vošnjak, trgovec v Šoštanji, je njegov namestnik. Odborniki pa so ti-le gg.: dr. J. Lipold, J. Scharner, M. Tajnik, M. Pristovšek, D. pl. Lapp in J. Vošnjak.

(Med seboj) tepó se nemški možje v mestnem zastopu na Ptujih. Eden izmed njih je že mrtev, to se pravi, izstopil je iz odbora mestne hranilnice, ker so ga njegovi tovariši preveč grizli.

¹⁾ Janisch, top.-stat. Lexic. III., 1015; — Schmutz, IV., 106 in Beitr. z. k. steir. G. XXI., 27.

²⁾ Dr. M. Robič, Gesch. d. Protest. in der St., 54.

(Sadjereja.) Letošnje leto ni ravno dobro za sadje in je vsled tega veliko povpraševanja za sadjem. V Mariboru, na Ptuji in Ormoži je v Dravi več šajk, ki čakajo na sadje, toda kakor se kaže, težko bode, da si jih erdeljski kupci napolnijo. Cena je jabelkom ki so pripravne za mošt, 14 do 17 gold. Namizna jabelka plačaj v pa po 18 do 20 gold. in še višje.

(Stajarska hranilnica.) Za dan 2. decembra t. l. pripravlja štaj. hranilnica v Gradci razdeljevanje podpore v denarji pridnim poslom na Spodnjem Štajarji. Prošnje je za tako podporo vložiti do 11. dne meseca oktobra. Čudno je pri tem samo to, da je hranilnica razglasila celo stvar samo v liberalnih nemških listih v Gradci.

(Za dij. kuhinjo) v Mariboru so darovali: mil. g. Jur. Tutek, čast. korar in dekan 5 fl., neimenovan 4 fl. 20 kr., vrli in blagi narodnjaki Št. Lenarški 18 fl., vlč. g. J. Majcen, dvorni kaplan 3 fl., vlč. g. J. Venedig, župnik v Središči 5 fl. Bog plati!

(Nesreča.) V torek, dne 1. oktobra, se je pri mostu v Ormoži razbil splav poln drv na dvoje ter je njegov gospodar vtonil, dva tovariša pa sta se rešila.

(Povodenj.) Vsled dežja je bila v preteklem tednu Pesnica toliko narastla, da je preplavila vso dolino doli do sv. Lenarta ter je tu in tam precej škode naredila.

(Sadje obrodilo) je letos na Štajarskem menda najbolje okoli Ljutomera, sicer ga je povsod malo ali nič.

(Ormoško vino.) Ormoška graščina odala je letošnje vino, štartinjak po 100 gl.

(Ustrelil) se je 5. t. m. v Slov. Gradci, sin tamošnjega mestjana Ignacija Friedl. Uzrok samoumoru bil je prepir z domačimi ljudmi.

(Iz Šmarja pri Jelšah) se nam piše: „V občini S. (celo ime) je v vasi deklina J. J. (celo ime), ki ima 3000 dedščine, ter je prav lepega obraza, in prijetnega govora. Fantje, kateri hoče hitro denar in ženo dobiti, povabi se, naj se oglasi!“ To je vidno neslana šala in mi svarimo človečeta, ki je je kriv, naj se je varuje za prihodnje, kajti nam ni nemogoče, da izvemo njegovo ime in potem ne bode več šala. —

(Za družbo duhovnikov) so vplačali gg.: Osterc 2 fl., Hrastel Fran 1 fl., Merc 1 fl.

Naznanilo.

Usojam si naznaniti, da sem odprl svojo
odvetniško pisarno
v Ptuji, Florijanski ulici hšt. 6.

Dr. T. Horvat.

Loterijne številke:

V Trstu 5. oktobra 1889: 87, 35, 82, 46, 17
V Lincu „ „ 49, 63, 67, 41, 32

Zahvala.

Podpisani izrekam pristrčno zahvalo vsem častnim gospodom duhovnikom, gospodom učiteljem in ostalemu, mnogobrojnemu občinstvu, katero je blagoizvolilo dne 30. sept. t. l. spremiti mojega predragega, nepozabljivega očeta, Jurija Mikei-na, umirovljenega učitelja pri sv. Bolfanku na Kogu, k večnemu pokoju.

V Moravski Ostrovi.

Karol Mikel, profesor.

Maribor
gosposke ulice 3.

Prodajalnica papirja in vsakovrstne sprave za pisanje in šolo, šolskih in molitvenih knjig

Naročajo se tudi lahko vsi možaki listi avstrijski in vnanji, ilustrirani časopisi.

Andrej Platzer,
Dopraj **EDUARD FERLINC.**

Zaloga za tovarne, vsake vrste knjig za trgovce, knjige za kopije, papirnaté žaklje in zvitke, papir iz slame, za loščenje in zavrtke.

Novosti
posebno Disma za gratulacije, karton svilnat in katunov papir v kranjskih barvah.

Po izvanredno nizki ceni.
Knjigovezarna.
gosposke ulice 3
Maribor.

Pravo francozko žganje (cognac).
Kaj je pravo francozko žganje?

ZAKONOM ZAŠČITENA MARKA.



Iz francozkega in južnoštajerskega jakega močnega brskega vina izerpljeni alkohol, pod imenom „cognac“ zdravniški pripoznana dietično, duh in telo oživajoče slastno in zdravnico sredstvo. Kaj se dobi navadno mesto takega zdravila? Navadno zesto s soljo pomešano, ktere upliv na telo je, če ne škodljiv, jednak ničel. Če vsa vporabljena sredstva proti ischias, revmatizmu, živčanim boleznim, izpadu las, protinu, trganju v udih, ohromenju, ranam vsake vrste, boleznim v glavi in zobeh t. d. nič ne pomagajo, naj še pokusi vsaki bolestinik iz južnoštajerskega znamenitega Konjčkega, lastno pripravljenega vina destilovano, na vse ove bolezni čudno delujoče, pravo francozko žganje vporabiti. Mala stekl. 60 kr., v. 1 gl. 20 z.

Stari cognac, posebu v okrevaajočim in na želodcu bolanim preporočljiv, 1 steklenica gl. 1.50, naroče 4 v. steklenice pošiljajo se franco brez dalnjih stroškov.

BENEDIKT HERTL
veliki posestnik na graščini Gollé pri Konjčkah, Južno-Štajerska.

Zaloga v Mariboru pri Alois Quandestu, Gosposke ulice.